DÜNYA GÜCÜ OSMANLI (1453-1595)/FETİH VE FATİH

İstanbul'un alınması, tarihî bir imparatorluk merkezi olmasının yanında Osmanlı Devleti'nin güvenliği ve geleceği için siyasi, askerî ve ekonomik bakımdan zorunluydu. Anadolu ve Rumeli toprakları ancak İstanbul alınarak birbirine bağlanabilir ve Rumeli'de kesin bir hâkimiyet kurulabilirdi. İstanbul'un alınmasıyla kara ve deniz yolu ticareti Osmanlı hâkimiyetine geçerek önemli bir iktisadi kazanç elde edilecekti.

Fetih için II. Mehmet'in Yaptığı Hazırlıklar

Venedik'le yapılan antlaşma yenilenirken Macarlarla üç yıllık bir mütareke yapıldı. Sırp despotu ve Bosna kralının Osmanlı tarafında yer alması sağlandı. Ayrıca Bizans'a yardım etme ihtimalleri olan Mora ve Arnavutluk üzerine kuvvet göndererek buradan gelecek yardımları da engelledi. II. Mehmed Karadeniz'e geçişi kontrol altına almak için Anadolu Hisarı'nı tamir ettirdi ve tam karşısına Rumeli Hisarı'nı yaptırdı. Gelibolu'da bulunan eski gemileri tamir ettirdi ve yeni yapılanlarla birlikte 350-400 gemiden oluşan bir donanma oluşturdu. II. Mehmed, havan toplarının öncüsü olarak kabul edilen aşırtma sistemli topları icat ederek uygulamaya koydu. Haliç üzerine kurulan köprüyle askerî sevkiyat yapıldı.

Bizans'a; Girit, Ceneviz, İtalyan ve İspanyol kuvvetleri destek vermiştir. Bizanslılar sur dışındaki köyleri boşaltmış, en zayıf yeri olan Haliç'e kalın zincirler çekmiş ayrıca etkili bir silah olan "Grejuva" yani Grek ateşini kullanıma hazırlamıştır.

Muhasaranın Başlaması

II. Mehmed, 23 Mart 1453 Cuma günü kuşatmayı başlatmak üzere Edirne'den İstanbul'a hareket etmiştir. Aynı tarihte Marmara Denizi'ne açılan donanma Haliç önlerine gelmiştir. II. Mehmed, XV. yüzyılın en teknik ordusu ile muhteşem surların arkasına çekilmiş 1000 yıllık mazisi olan Doğu Roma'nın kuvvetleri ile karşılaşmıştır. Özel bir atış tekniği ile top, ilk kez etkili bir silah olarak İstanbul muhasarasında kullanılmıştır. 21-22 Nisan gecesinde Osmanlı gemileri karadan yürütülmüş ve surların en zayıf noktası olan Haliç'e indirilmiştir. Bizans, Haliç'e indirilen gemileri yakmak için harekete geçtiyse de başarılı olamamıştır. Böylece gemilerden bir köprü gibi faydalanılmış ve askerlerin geçişi sağlanmıştır. 18-21 Mayıs'ta yürüyen kulelerle bir taraftan surlara saldırı düzenlenirken diğer taraftan top atışlarıyla surlarda önemli gedikler açılmıştır. 54 gün süren muhasaradan sonra 29 Mayıs 1453 Osmanlı askerleri, Topkapı surlarına sancağı dikmeyi başarmıştır.

Fethin Önemi

İstanbul'un Fethi'yle Doğu Roma İmparatorluğu ortadan kaldırılmıştır. Fetihle Osmanlı Devleti'nin kuruluş süreci tamamlanmış, devletin Anadolu ve Avrupa toprakları birleşmiştir. Ayrıca Kuzey ve Doğu Avrupa'dan gelen ticaret yolları ile Karadeniz ve Akdeniz arasındaki suyollarının denetimi Osmanlıların eline geçmiştir. İslam dünyasında sevinçle karşılanan fetih "Feth-i Mübin" olarak isimlendirilmiştir. Fetih sayesinde Fatih unvanını alan Sultan II. Mehmet, mutlak bir iktidar kazanmıştır. Fatih kendisini Roma İmparatorluğu'nun tek varisi sayarak "Kayser-i Rum" (Roma Kayseri) unvanını da kullanmıştır. Roma'nın mirasına sahip çıkarak cihanda tek devlet ve hükümdar ideali çerçevesinde cihanşümul bir siyaset izlenmiştir. İstanbul'un Fethi ile birlikte Fatih, "Sultan'ul-Berreyn ve Hakan'ul-Bahreyn" (İki kıta ile iki denizin hâkimi) olarak anılmaya başlanmıştır. Fetih sürecinde önem kazanan topların, krallar tarafından derebeylere karşı kullanılması ile Avrupa'da feodal sistem zayıflamış ve merkeziyetçi mutlak devletler kurulmaya başlamıştır. Birçok Avrupa tarihçisi İstanbul'un Fethi'ni Yeni Çağ'ın başlangıcı olarak kabul etmiştir.

Fetihle Gelen Teşkilatlanma

Fatih, İstanbul'un Fethi'nden sonra devletin siyasi gelişmesine bağlı olarak ekonomik durumu kuvvetlendirmiş, ilmin ve sanatın gelişmesine katkı sağlamıştır. Ayrıca Ortodoks tebaaya, örfi alanda Bizans hukuku uygulanarak fetih öncesindeki kuralların devam etmesi sağlanmıştır. Fatih, devletin merkezini İstanbul'a taşıyarak buranın Türk İslam şehri görüntüsü kazanabilmesi için dinî ve sosyal kurumlar ile eğitim kurumları inşa ettirmiştir.

SORULAR

1) Aşağıdakilerden hangisi İstanbul'un fethinin sonuçlarından biri değildir?

A) Osmanlı Devleti'nin İslam dünyasındaki saygınlığı arttı.
B) Avrupa'da Katolik ve Ortodoks mezhepleri birleşti.
C) Avrupa'da merkezi krallıklar güçlenmeye başladı.
D) Rönesans'ın başlamasında etkili oldu.
E) İpek Yolu ticareti Osmanlıların kontrolüne girdi.

Cevap: B

2) Fatih Sultan Mehmet, İstanbul'u fethedip ticaret yolları üzerindeki denetimini artırınca Avrupalılar aşağıdakilerden hangisini gerçekleştirmiştir?

A) Coğrafi Keşifleri
B) Siyasi birliği
C) Hristiyan birliğini
D) Sanayi Devrimini
E) Gümrük birliğini

Cevap: A

3) Fatih Sultan Mehmet 1453'te İstanbul'un fethi ile Bizans İmparatorluğu'na son vermiş olmasına rağmen, Gayrimüslimlerin inanç ve ibadetlerini serbestçe yaşaması, dini açıdan teşkilatlanması ve kültürlerini yaşatması için uzlaşmacı bir politika izlemiştir.

Fatih Sultan Mehmet'in bu uygulamayla;

I. Hristiyan birliğini bölmek,
II. Gayrimüslimlerin benliklerini korumalarını sağlamak,
III. Balkan fetihlerinde kolaylık sağlamak

gibi eylemlerden hangilerini amaçladığı **savunulabilir?**

A) Yalnız I B) Yalnız II C) I ve II
D) I ve III E) I, II ve III

Cevap: E